

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА
415-14/25
Београд

Заштитник грађана
Zaštitnik građana

klikAktiv
centar za razvoj socijalnih politika

дел. бр. 15123 датум 4. јун 2025. год.

НАЦИОНАЛНИ МЕХАНИЗАМ ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ

ПРАЋЕЊЕ ПОСТУПАЊА ПРЕМА МИГРАНТИМА/ТРАЖИОЦИМА АЗИЛА

МОНИТОРИНГ ПРИХВАТИЛИШТА ЗА СТРАНЦЕ

Извештај о посети Прихваталишту за странце у Падинској Скели

Београд, мај 2025. године

САДРЖАЈ

1. УВОД	3
1.1. МАНДАТ НПМ	3
1.2. ПОДАЦИ О ПОСЕТИ	4
1.2.1. ОПШТИ ПОДАЦИ	4
1.2.2. ТОК ПОСЕТЕ	4
1.2.3. САРАДЊА СА НПМ	4
1.3. ПРЕТХОДНА ПОСЕТА	4
2. УТВРЂЕНО СТАЊЕ И ПРЕПОРУКЕ	5
2.1. ПОСТУПАЊЕ ПО ПРЕПОРУКАМА	5
2.1.1. МАТЕРИЈАЛНИ УСЛОВИ	5
2.1.2. ПРИЈЕМ И ОТПУСТ	7
2.1.3. ЛЕКАРСКИ ПРЕГЛЕД	8
2.1.4. РЕЖИМ БОРАВКА	9
2.1.5. СЛУЖБЕНИЦИ	10
2.2. ДРУГА ПИТАЊА	11
2.2.1. МАТЕРИЈАЛНИ УСЛОВИ	11
2.2.2. ЛЕКАРСКИ ПРЕГЛЕД	12
2.2.3. РЕЖИМ БОРАВКА	13
2.2.4. РЕД И БЕЗБЕДНОСТ	14
2.2.5. СЛУЖБЕНИЦИ	15
2.3. ДОДАТНИ НАЛАЗИ	16
2.3.1. СТАЊЕ НА ДАН ПОСЕТЕ	16
2.3.2. ВОДА ЗА ПИЋЕ	17
2.3.3. НАВОДИ О ЗЛОСТАВЉАЊУ	17

1. УВОД

1.1. МАНДАТ НПМ

Законом о ратификацији Опционог протокола уз Конвенцију против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни или поступака¹ прописано је да Национални механизам за превенцију тортуре (НПМ) обавља посете установама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе, у циљу одвраћања државних органа и службених лица од било каквог облика мучења или било ког другог облика злостављања, као и ради усмеравања државних органа ка стварању смештајних и осталих животних услова у установама у којима се смештају лица лишена слободе у складу са важећим прописима и стандардима.

НПМ има право: на несметан, ненајављен и свакодобан приступ свим установама и свим просторијама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе; да насамо разговара са тим лицима и са службеним лицима, која су обавезна да сарађују тим поводом, као и са свим осталим лицима која могу имати информације значајне за поступање према лицима лишеним слободе; на приступ свој документацији која се односи на та лица; да надлежним органима даје препоруке у циљу побољшања начина поступања према лицима лишеним слободе и унапређења услова у којима се она задржавају или затварају. По обављеним посетама, НПМ сачињава извештаје које доставља посећеним установама. Након тога, НПМ одржава стални дијалог са посећеном установом, као и органом у чијем је саставу та установа, у циљу отклањања утврђених недостатака који могу довести до појаве тортуре, нељудског или понижавајућег поступања.

У члану 2а Закона одређено је да Заштитник грађана обавља послове НПМ и да у обављању тих послова сарађује са омбудсманима аутономних покрајина и удружењима чијим је статутом предвиђени циљ удруживања унапређење и заштита људских права и слобода, у складу са законом.

У институцији Заштитника грађана формирана је посебна организациона јединица Одељење националног механизма за превенцију тортуре, која обавља стручне послове НПМ.

Заштитник грађана и Покрајински омбудсман АП Војводине су потписали Меморандум о сарадњи у обављању послова НПМ,² којим је предвиђено је да ће Покрајински омбудсман активно учествовати у посетама мониторинг тима НПМ установама у којима су смештена лица лишена слободе, а које се налазе на територији АП Војводине.

На основу спроведеног јавног позива,³ Заштитник грађана је изабрао удружења са којима ће остваривати сарадњу у обављању послова НПМ и то: Комитет правника за људска права, Виктимолошко друштво Србије, Центар за интеграцију младих, Хелсиншки одбор за људска права у Србији, Одбор за људска права Ваљево, Кликаktiv – Центар за развој социјалних политика и Групу 484.

¹ "Сл. лист СЦГ – Међ. уговори", бр. 16/05 и 2/06 и "Сл. гласник РС – Међ. уговори", бр. 7/11.

² Потписан 12. децембра 2011. год.

³ Објављен на интернет страници Заштитника грађана 02. септембра 2024. год.

1.2. ПОДАЦИ О ПОСЕТИ

1.2.1. ОПШТИ ПОДАЦИ

УСТАНОВА	Прихваталиште за странце у Падинској Скели
ВРЕМЕ	25. март 2025. године
ПОСЕТУ ОБАВИО	Заштитник грађана, у сарадњи са удружењем Кликаktiv – Центар за развој социјалних политика
ВРСТА	Контролна
ЦИЉ	Праћење поступања по препорукама НПМ
НАЈАВА	Посета је ненајављена
ТИМ	Марко Анојчић, <i>Заштитник грађана/Одељење НПМ</i> Гордана Вукашин, <i>Кликаktiv – Центар за развој социјалних политика</i>

1.2.2. ТОК ПОСЕТЕ

На почетку посете, управнику Прихваталишта су представљени чланови тима НПМ, као и циљ и план посете. У уводном разговору од управника су добијене информације о тренутном стању у Прихваталишту и поступању према странцима који се овде налазе. Потом је НПМ обишао просторије за смештај и боравак странаца и обавио разговоре са странцима које је затекао,⁴ остварио увид у релевантну документацију и од полицијских службеника прибавио додатне информације о поступању према странцима. Напослетку, на завршном разговору са управником су изнети главни утисци о посети и налази чланова тима.

1.2.3. САРАДЊА СА НПМ

Сви службеници Прихваталишта су остварили пуну сарадњу са тимом НПМ, омогућивши му да несметано обави своју дужност. НПМ су пружене све тражене информације, омогућен приступ просторијама, преглед, увид и фотокопирање тражене документације, као и несметан и ненадзиран разговор са странцима по избору чланова тима НПМ.

1.3. ПРЕТХОДНА ПОСЕТА

НПМ је претходни пут посетио Прихваталиште за странце у Падинској Скели 17. маја 2023. године. О тој посети је сачињен Извештај са налазима и препорукама за отклањање уочених недостатака и унапређење поступања органа.⁵ Након тога, Министарство унутрашњих послова је обавестило НПМ о мерама предузетим ради поступања по

⁴ Разговори су обављени помоћу преводиоца чије услуге су обезбеђене уз подршку Високог комесаријата Уједињених нација за избеглице (УНХЦР).

⁵ Извештај о посети Прихваталишту за странце у Падинској Скели, бр. 415-28/23 од 12. септембра 2023. год.

упућеним препорукама и доставило додатне информације које су у Извештају тражене од Министарства.⁶ Извештај и одговор су објављени на интернет страници НПМ.⁷

Током ове посете НПМ је пратио начин на који је поступљено по упућеним препорукама и у овом Извештају су представљени налази до којих је НПМ дошао, као и налази о другим питањима од значаја за поступање према странцима који овде бораве.

2. УТВРЂЕНО СТАЊЕ И ПРЕПОРУКЕ

2.1. ПОСТУПАЊЕ ПО ПРЕПОРУКАМА

2.1.1. МАТЕРИЈАЛНИ УСЛОВИ

1. ПРЕПОРУКА НПМ 2023. ГОД:

Прихватилиште за странце ће побољшати хигијену мокрих чворова у спаваоницама и заједничким тоалетима/купатилима и замениће дотрајале санитарне уређаје.

НАЛАЗ:

Иако је у одговору Министарства на ову препоруку наведено да је покренут одговарајући поступак у Одељењу за професионалне вештине и оперативну подршку Управе граничне полиције, од претходне посете није било никаквих радова на унапређењу услова у тоалетима. Тоалети у крилу које тренутно користе жене су дотрајали и неадекватни за употребу и не пружају основне услове за достојанствен боравак. Лавабои су видљиво запуштени, обојени у браон нијансе услед наслага каменца, а уместо ВЦ шоља користе се чучавци. У мушком делу, у заједничким и у тоалетима који се налазе у спаваоницама, ситуација је донекле боља, имајући у виду да је ово крило, за разлику од крила које користе жене, пре неколико година реновирано. Међутим, и овде је потребно заменити дотрајале санитарije и обезбедити адекватне хигијенске услове како би се отклонили здравствени ризици и обезбедио боравак у пристојним условима. Из наведених разлога, НПМ понавља своју препоруку.

1.

ПРЕПОРУКА

Прихватилиште за странце Падинска Скела ће побољшати хигијену мокрих чворова у спаваоницама и заједничким тоалетима/купатилима и замениће дотрајале санитарне уређаје.

⁶ Акт Секретаријата Министарства унутрашњих послова бр. 072-283/23-9 од 13. децембра 2023. год, у чијем прилогу су достављени акт Дирекције полиције – Управе граничне полиције бр. 26-2997/23 од 7. децембра 2023. год. и акт Сектора за информационо-комуникационе технологије – Управе за телекомуникације – Одељења за системе видео надзора и техничке заштите бр. 072-283/23-5 од 3. новембра 2023. год.

⁷ https://npm.ombudsman.org.rs//index.php?option=com_content&view=article&id=1247:прихватилиште-за-странце-у-падинској-скели-поступило-по-препорукама-нпма&catid=112:2015-12-14-12-10-41&Itemid=116.

заједнички тоалети у Анексу који користе мушкарци

2. ПРЕПОРУКА НПМ 2023. ГОД:

Прихватилиште за странце ће заменити дотрајале и истрошене столице у дневном боравку.

НАЛАЗ:

Исто као и за претходну препоруку, НПМ је обавештен да је покренут одговарајући поступак у Одељењу за професионалне вештине и оперативну подршку Управе граничне полиције ради отклањања овог недостатка, али такође ни по овом питању ништа није урађено. Столице у дневном боравку нису мењане, нити је приметно да су уложена било каква средства у побољшање услова боравка у овим просторијама, па НПМ понавља и ову препоруку.

2.

ПРЕПОРУКА

Прихватилиште за странце Падинска Скела ће заменити дотрајале и истрошене столице у дневном боравку.

дневни боравак у Анексу који користе мушкарци

2.1.2. ПРИЈЕМ И ОТПУСТ

3. ПРЕПОРУКА НПМ 2023. ГОД:

Министарство унутрашњих послова ће преиспитати основ за боравак странаца у Прихватилишту за странце у Падинској Скели и све странце за које више не постоје прописани услови и/или за које не постоји довољно изгледа да се могу принудно удаљити ће отпустити из Прихватилишта.

Министарство унутрашњих послова ће предузети потребне мере да се странцима за које не постоји довољно изгледа да се могу принудно удаљити не одређује боравак у прихватилиштима за странце.

НАЛАЗ:

Свим странцима који су у дану посете боравили у Прихватилишту боравак је одређен на основу Закона о странцима, односно формално су сви у поступку враћања. Ипак, и даље постоји пракса одређивања и продужавања боравка у Прихватилишту странцима за које не постоји изгледа да ће бити принудно удаљени, али чији би боравак ван Прихватилишта представљао безбедносни ризик, зато што постоје оперативна сазнања да су учинили неко кривично дело или зато што имају информације о учиниоцима кривичних дела. Значајном броју њих је након почетних 90 дана боравак продужен за још 90, а да за свих 180 дана није било реалног изгледа да могу бити принудно удаљени из земље. На пример, у дану посете двоје држављана Авганистана су у Прихватилишту близу шест месеци и очекују да ће ускоро бити отпуштени.

Током 2024. године у Прихватилиште је примљено 148 странаца, а 103 отпуштено а да нису принудно удаљени из земље, највише из Авганистана (39), Сирије (19) и Марока (16).⁸

⁸ Од тога, 1 странац је премештен у центар за азил, а 2 странца су изручена по међународним потерницама.

Ово све показује да се мера боравака у прихватилишту и даље користи не само у сврху припреме враћања или извршења принудног удаљења, већ и ради обезбеђивања доступности ових странаца другим државним органима. Због тога, НПМ понавља своју препоруку.

3.

ПРЕПОРУКА

Министарство унутрашњих послова ће преиспитати основ за боравак странаца у Прихватилишту за странце у Падинској Скели и све странце за које више не постоје прописани услови и/или за које не постоји довољно изгледа да се могу принудно удаљити ће отпустити из Прихватилишта.

Министарство унутрашњих послова ће предузети потребне мере да се странцима за које не постоји довољно изгледа да се могу принудно удаљити не одређује боравак у прихватилиштима за странце.

2.1.3. ЛЕКАРСКИ ПРЕГЛЕД

4. ПРЕПОРУКА НПМ 2023. ГОД:

Министарство унутрашњих послова ће обезбедити да се странцима са тежим менталним сметњама не одређује боравак у прихватилиштима за странце.

НАЛАЗ:

У дану посете, у Прихватилишту нису боравили странци са тежим менталним сметњама, а у разговору са руководством Прихватилишта је истакнуто да се ова категорија странаца не прима овде.

НПМ на овом месту жели да укаже да, осим у случајевима акутних стања, без адекватног скрининга и стручне процене није могуће поуздано утврдити ментално стање странца, нити обезбедити одговарајући одговор на уочене потребе. У постојећим условима могуће је пружити само фармаколошку терапију, уколико се процени да је неопходна, али без могућности праћења и континуиране психолошке подршке. Поред тога, остаје отворено питање начина реаговања у случајевима када се менталне сметње манифестују током боравака у Прихватилишту, као и коме се у таквим ситуацијама странци могу обратити за помоћ.

Потребно је успоставити систем ране идентификације и процене менталног здравља странаца по пријему у Прихватилиште, уз укључивање стручњака за ментално здравље – психолога, психијатара или других обучених професионалаца. Неопходно је обезбедити и континуирану психолошку подршку и праћење странаца који испољавају симптоме менталних сметњи, како хроничних тако и оних изазваних бораваком у установи и предстојећим удаљењем. Поред тога, потребно је успоставити јасне процедуре за интервенцију у случајевима када се менталне сметње развију током боравака, укључујући и одређивање особе или службе унутар Прихватилишта којој се странци могу директно обратити за помоћ. Обука особља за препознавање симптома и поступање у оваквим ситуацијама је такође кључна за унапређење система подршке менталном здрављу.

Све горе наведено је у најнепосреднијој вези са недостацима у пружању здравствене заштите у Прихватилишту, о чему ће бити више речи доле.⁹

2.1.4. РЕЖИМ БОРАВКА

5. ПРЕПОРУКА НПМ 2023. ГОД:

Прихватилиште за странце у Падинској Скели ће странцима омогућити учешће у спорско-рекреативним, друштвеним, културним и другим организованим активностима, у складу са дужином боравка у Прихватилишту.

НАЛАЗ:

У одговору Министарства је наведено да су приликом израде буџета за 2024. годину исказане потребе за израду и бетонирање дела објекта где би постојале могућности за спортско-рекреативне активности, као и да је обезбеђивање и унапређење капацитета за спорт и рекреацију планирано и у оквиру пројектног финансирања. Такође, планирано је и да се покуша са обезбеђивањем друштвених игара и књига на различитим језицима.

Ниједна од ових активности није реализована. Према службеним наводима, сва доступна средства се улажу у завршетак радова на новом објекту, који би требало да буду окончани током ове године, након чега ће фокус бити на санацији и унапређењу услова у постојећем објекту. Странци који овде бораве се повремено добровољно ангажују на чишћењу објекта и дворишта или на прању службених аутомобила. Они са којима је тим НПМ обавио разговоре су изразили незадовољство због недостатка садржаја и могућности за квалитетније провођење времена. Посебно указују на лош квалитет интернет конекције, што им онемогућава приступ платформама на којима би могли да прате садржаје на својим матерњим језицима. С обзиром на то да већина не разуме српски језик, телевизијски програм на српском за њих је недоступан и не испуњава своју информативну и едукативну функцију.

Уочљив је недостатак свих врста активности, а нарочито окупационих, које имају кључну улогу у очувању психофизичког здравља. Ове активности доприносе структури дана, подстичу осећај смисла и корисности, смањују ниво стреса, анксиозности и фрустрације, те позитивно утичу на ментално здравље особа које бораве у окружењу попут Прихватилишта. Простор за заједнички боравак је оскудно опремљен и осим основне функције као места за привремено измештање из спаваоница не пружа додатне садржаје или могућности за квалитетнији боравак. Имајући у виду неприлагођеност и недовољну опремљеност заједничке просторије, препоручује се улагање у њено уређење како би она заиста служила сврси – као простор за одмор, социјализацију и очување психосоцијалног благостања странаца који бораве у Прихватилишту. Замена дотрајалог намештаја, о чему је било више речи горе,¹⁰ набавка основног мобилијара и обезбеђивање садржаја који подстичу активност и ангажовање, попут књига или друштвених игара, представљали би минималне, али значајне кораке ка стварању достојанственијег и подстицајнијег окружења за боравак.

⁹ Видети поглавље 2.2.2. Лекарски преглед.

¹⁰ Видети поглавље 2.1.1. Материјални услови.

Окупационе активности на отвореном, као што су спорт, рекреација и рад у природи, имају вишеструко позитивно дејство на психофизичко здравље – смањују стрес, подстичу осећај контроле и сврхе, побољшавају међусобне односе и општу добробит. Њихово систематско увођење не само да би побољшало квалитет боравка у установи, већ и допринело очувању менталног здравља странаца који се већ налазе у осетљивој животној ситуацији.

Потребно је успоставити редовне и разноврсне окупационе садржаје прилагођене интересовањима и потребама странаца, а у складу са дужином њиховог боравка у Прихватилишту. Ове активности – као што су креативне радионице, спортске активности, едукативни програми, радне терапије и рекреација – од изузетне су важности за очување и унапређење психофизичког здравља странаца. Такође, потребно је унапредити техничке услове за приступ информацијама и забавном садржају, укључујући обезбеђивање стабилне интернет конекције и омогућавање праћења садржаја на матерњим језицима корисника, што је важно не само за информисање, већ и за осећај достојанства и културне повезаности.

4.

ПРЕПОРУКА

Прихватилиште за странце Падинска Скела ће странцима омогућити учешће у спорско-рекреативним, друштвеним, културним и другим организованим активностима, у складу са дужином боравка у Прихватилишту.

2.1.5. СЛУЖБЕНИЦИ

6. ПРЕПОРУКА НПМ 2023. ГОД:

Министарство унутрашњих послова ће ангажовати довољно полицијских службеника за непосредан рад са странцима у Прихватилишту за странце у Падинској Скели и организовати и спровести одговарајуће обуке.

НАЛАЗ:

У Прихватилишту је у дану посете запослено укупно 35 полицијских службеника, од тога 28 униформисаних полицијских службеника на пословима обезбеђења, 6 службеника у цивилу на оперативним пословима и 1 управник. Поред тога, ангажоване су и 3 особе на пословима чишћења и сервирања хране и 1 на пословима поправке и одржавања. Иако је најављено да ће новом систематизацијом радних места бити повећан број полицијских службеника у свим прихватилиштима, у Прихватилишту Падинска Скела овај број је остао у нивоу који је био приликом претходне посете НПМ, када је радило укупно 36 полицијских службеника (2 руководиоца, 4 инспектора и 30 на пословима обезбеђења). НПМ је већ констатовао да је ово недовољно службеника за непосредан рад са странцима, а наведено нарочито стоји ако се има у виду планирани завршетак радова и употреба новог објекта.

5.

ПРЕПОРУКА

Министарство унутрашњих послова ће ангажовати довољно полицијских службеника за непосредан рад са странцима у Прихваталишту за странце Падинска Скела.

Службеници су током 2024. године похађали различите обуке, углавном преко онлајн платформи, на теме као што су заштита људских права лица лишених слободе и полицијских службеника, примена полицијских овлашћења, рад са рањивим групама, трговина људима, дискриминација, избегличка заштита итд.

2.2. ДРУГА ПИТАЊА**2.2.1. МАТЕРИЈАЛНИ УСЛОВИ**

Приликом претходне посете странци су се жалили тиму НПМ на постојање стеница, показујући уједе на екстремитетима и флеке од ових инсеката по зидовима. Према службеним наводима, дезинсекција свих спаваоница је вршена недавно пре те посете, а са редовном дезинсекцијом је настављено и током 2024. године. Према доступној документацији, последњи пут ово је обављено у септембру 2024. године (два пута), пре тога у августу исте године и тако даље.

НПМ је сада утврдио да стенице и даље представљају проблем у Анексу који тренутно користе жене, које се жале на уједе по рукама и ногама и наводе да редовно чисте своје просторије, али да упркос томе не успевају да се изборе са стеницама. Истичу и да током њиховог боравка није било дезинсекције спаваоница. У мушком Анексу тренутно нема стеница, а корисници спаваоница такође истичу да се труде да редовно одржавају хигијену просторија. Поједини, који дуже бораве овде, наводе да се стенице повремено појављују и да их по правилу доносе ново примљени странци.

Узимајући у обзир утврђено стање, препоручује се хитно спровођење дезинсекције у женском Анексу где је проблем стеница и даље изражен. Неопходно је успоставити редован план дезинсекције и размотрити увођење привременог карантинског простора за ново придошле странце, као и третирање њихових личних ствари. Такође, важно је спровести едукацију странаца и службеника о превентивним мерама и значају хигијене. Потребно је обезбедити и појачан надзор, као и редовне провере у циљу праћења стања и учинковитости предузетих мера.

6.

УТВРЂЕНО

У Прихваталишту за странце Падинска Скела су присутне стенице.

РАЗЛОЗИ

Овакви објекти би требало да обезбеде смештај који је адекватно намештен, чист и у добром стању и који нуди довољно животног простора за предвиђени капацитет. Поред тога, треба

водити рачуна о дизајну и распореду просторија како би се избегао, колико год је то могуће, било какав утисак „затворског“ окружења. Организоване активности би требало да обухватају вежбање на отвореном, приступ дневној соби и радију/телевизији и новинама/часописима, као и друга одговарајућа средства за рекреацију.¹¹

Очигледно је да такви центри морају пружити смештај који је адекватно опремљен, чист и у добром стању, и који нуди довољно животног простора за дати број особа у питању. Надаље, приликом пројектовања и планирања простора треба тежити да се у највећој могућој мери избегне утисак затвореничког окружења. Што се тиче режима активности, оне морају укључивати физичку рекреацију на отвореном, приступ просторији за дневни боравак, те радију/телевизији и новинама/часописима, као и другим одговарајућим средствима за рекреацију (друштвеним играма, стоном тенису). Што је дужи период лишења слободе кретања, то развијеније треба да буду активности које им стоје на располагању.¹²

Имиграциони притворски центри требали би обезбедити смештај који је адекватно опремљен, чист и добро одржаван, те који нуди довољно животног простора у односу на број оних који ту борава.¹³

Поред наведених мера, притвореним лицима су потребне додатни ресурси и услуге за одржавање чистоће и дезинфекције свог животног окружења.

У најмању руку, ове потребе се могу задовољити предузимањем следећих корака:

- обезбеђивањем лицима основне опреме и предмета за прање и сушење њихове одеће;
- обезбеђивањем лицима неопходних производа и опреме за одржавање њиховог смештаја чистим;
- редовним и безбедним одлагањем смећа и других отпадних материја;
- дезинсекцијом ћелија, постељине и простора за складиштење хране по потреби и у складу са националним прописима.¹⁴

ПРЕПОРУКА

Прихватилиште за странце Падинска Скела ће обавити дезинсекцију просторија у Анексу који користе жене и у будућем раду ће редовно предузимати мере за спречавање уноса и сузбијање стеница у Прихватилишту.

2.2.2. ЛЕКАРСКИ ПРЕГЛЕД

НПМ већ дуже време указује Министарству унутрашњих послова на недостатке у пружању здравствене заштите у прихватилиштима и сматра ово најважнијим проблемом у вези са условима борава странаца у овим установама. У прихватилиштима нема стално присутног медицинског особља, па се лекарски прегледи, рачунајући и први преглед по пријему и преглед при отпусту, обављају у локалним здравственим установама по потреби, односно на захтев странца или по процени полицијског службеника да је некоме потребан

¹¹ Двадесет смерница о принудном враћању Комитета министара Савета Европе, СМ(2005)40, (Двадесет смерница), смерн. 10.2.

¹² Стандарди ЦПТ: Страни држављани лишени слободе према законима о странцима, СРТ/Inf(97)10, пар. 29.

¹³ Информативни документ ЦПТ: Имиграциони притвор, СРТ/Inf(2017)3, Поглавље 3. Одговарајући материјални услови за дуже боровке (преко 24 часа).

¹⁴ Савет Европе: Административна детенција миграната и тражилаца азила - Водич за практичаре, поглавље 4.5. Санитација и хигијена.

преглед. Полицијски службеници се старају о узимању преписане терапије, а здравствена документација се чува у предметима, међу осталом документацијом која се односи на боравак странаца у прихватилишту.

Током ове посете је утврђено да није дошло до промена у односу на раније констатовано стање. Током 2024. године је обављен 31 медицински преглед, од чега су 2 била стоматолошка. Према речима већине странаца, уколико се јави потреба, полицијски службеници их одводе код лекара. Ипак, у једном случају указано је на недостатак адекватног одговора – реч је о странцу који је навео да се службеници нису одазвали на његов захтев за лекарским прегледом због проблема са кичмом и терапије коју је раније користио. Ово је пренето руководству Прихватилишта.

Иако службеници Прихватилишта улажу велике напоре да одговоре на здравствене потребе странаца, НПМ поново указује на то да полицијски службеници нису здравствени радници, те да је неопходно предузети активности на стварању услова за пружање одговарајуће здравствене заштите у Прихватилишту. НПМ је до сада обавештаван о договорима Министарства унутрашњих послова са Министарством здравља о различитим модалитетима ангажовања медицинског особља у прихватилиштима, а према последњим информацијама које је НПМ добио Министарство унутрашњих послова је Министарству здравља упутило предлог измене постојећег Уговора о сарадњи између ова два министарства како би се Уговором обухватили и странци који бораве у прихватилиштима.¹⁵

2.2.3. РЕЖИМ БОРАВКА

Поједини странци су приликом претходне посете навели тиму НПМ излазе на свеж ваздух сваки други дан на по пола сата – сат. НПМ је у Извештају указао на значај који боравак на свежем ваздуху има за лица лишена слободе и указао руководству Прихватилишта да је потребно обратити нарочиту пажњу на поштовање овог права.

Током ове посете жене наводе да напољу бораве највише сат времена, не сваког дана, већ у зависности од временских услова. Мушкарци наводе да имају могућност боравка напољу до сат и по сваког другог дана. Овакав распоред је последица тога да обе групе наизменично користе једно шеталиште, које припада мушком Анексу.

7.

УТВРЂЕНО

У Прихватилишту за странце Падинска Скела странцима није омогућено довољно времена на свежем ваздуху.

РАЗЛОЗИ

Овакви објекти би требало да обезбеде смештај који је адекватно намештен, чист и у добром стању и који нуди довољно животног простора за предвиђени капацитет. Поред тога, треба водити рачуна о дизајну и распореду просторија како би се избегао, колико год је то могуће, било

¹⁵ Акт Управе граничне полиције бр. 26-196/25 од 25. априла 2025. год.

какав утисак „затворског“ окружења. Организоване активности би требало да обухватају вежбање на отвореном, приступ дневној соби и радију/телевизији и новинама/часописима, као и друга одговарајућа средства за рекреацију.¹⁶

Очигледно је да такви центри морају пружити смештај који је адекватно опремљен, чист и у добром стању, и који нуди довољно животног простора за дати број особа у питању. Надаље, приликом пројектовања и планирања простора треба тежити да се у највећој могућој мери избегне утисак затвореничког окружења. Што се тиче режима активности, оне морају укључивати физичку рекреацију на отвореном, приступ просторији за дневни боравак, те радију/телевизији и новинама/часописима, као и другим одговарајућим средствима за рекреацију (друштвеним играма, стоном тенису). Што је дужи период лишења слободе кретања, то развијеније треба да буду активности које им стоје на располагању.¹⁷

Притворени нерегуларни мигранти би у принципу требали имати слободан приступ простору за шетњу на отвореном током целог дана (тј. знатно више од једног часа дневно) а простори за шетњу на отвореном требају бити одговарајуће опремљени (клупе, наткривени делови, итд.).¹⁸

Ове активности треба да буду доступне без обзира на дужину притвора особе, уз напомену да што је дужи период притвора, то активности треба да буду развијеније. Постоји широк спектар активности и погодности које се могу понудити притвореним лицима, на пример:

– коришћење спољашњих простора са свежим ваздухом, природном светлости и адекватним заклоном за особе да се заштите од лошег времена или траже хладовину од сунца.¹⁹

Страницу се мора омогућити да на свежем ваздуху проведе најмање два сата дневно у за то одређеном простору у прихватилишту.²⁰

ПРЕПОРУКА

Прихватилиште за странце Падинска Скела ће свим странцима омогућити да на свежем ваздуху проводе најмање два сата дневно.

2.2.4. РЕД И БЕЗБЕДНОСТ

У оквиру испитивања мера за одржавање реда и безбедности у Прихватилишту, НПМ је у претходном Извештају констатовао да су под видео надзором све спаваонице у Анексу I, просторија за дневни боравак, ходници и двориште, при чему је обезбеђена приватност странаца. С обзиром да полицијским службеницима није било познато колико се дуго чувају снимци видео надзора, од Министарства су затражене релевантне информације, па је НПМ обавештен да је дужина снимања видео материјала 10, односно 20 дана у зависности од снимача на који се бележи, а да ће Одељење за системе видео надзора и техничке заштите повећати капацитете снимача.

¹⁶ Двадесет смерница, смерн. 10.2.

¹⁷ Стандарди ЦПТ: Страни држављани лишени слободе према законима о странцима, пар. 29.

¹⁸ Информативни документ ЦПТ: Имиграциони притвор, Поглавље 5. Отворени режим.

¹⁹ Савет Европе: Административна детенција миграната и тражилаца азила - Водич за практичаре, поглавље 4.4. Слободне и рекреативне активности.

²⁰ Правилник о кућном реду и правилима боравка у прихватилишту за странце ("Сл. гласник РС", бр. 42/18), чл. 17. ст. 1.

Приликом ове посете, утврђено је да су унапређени капацитети и проширен видео надзор, који сада покрива и периметар и одређене позиције унутар објекта које нису биле покривене, а систем је повезан са централним информационим системом Министарства. Снимци се чувају 30 дана.

2.2.5. СЛУЖБЕНИЦИ

НПМ је већ више пута указивао на проблем комуникације са странцима и позивао Министарство унутрашњих послова да за потребе прихватилишта за странце обезбеди услуге преводилаца за потребне језике, како би се отклонила потенцијална неразумевања у вези са питањима која су од значаја како за саме поступке који се према странцима спроводе, тако и за странце и истовремено олакшао рад полицијских службеника који поступају према странцима.

Министарство унутрашњих послова је већ обавестило НПМ да су услуге превођења коришћене у свега неколико случајева у вези са поступањем према једном лицу, а обезбеђене су у сарадњи са УНХЦР,²¹ односно не ради се о средствима које је Министарство обезбедило за ову намену. У Извештају о претходној посети НПМ је затражио од Министарства додатне коментаре на наведено и добио информацију да за ангажовањем преводилаца није било потребе, због тога што у Прихватилишту увек борави неки странац који познаје "неки од често коришћених европских језика", па се користила његова помоћ у комуникацији. Приликом ове посете, НПМ је од службеника добио и информацију да су Прихватилишту доступни преводиоци чије услуге користи Комесаријат за избеглице и миграције, али такође и да из горе наведених разлога нису имали потребе да их користе.

Налази из ове посете указују на то да је проблем комуникације са странцима и даље присутан. Странци са којима је тим НПМ обавио разговоре потврђују да постоје проблеми у разумевању. Двојица странаца који говоре српски језик су често у улози неформалних преводилаца. Иако је њихова помоћ корисна, оваква пракса дугорочно ствара неравнотежу међу станицама који овде бораве, додељујући неформалну моћ и потенцијалне привилегије особама које су у истој, осетљивој ситуацији. Потребно је системски уредити и обезбедити приступ професионалном превођењу унутар Прихватилишта, уз јасно дефинисану обавезу особља да странцима, на њима разумљивом језику, комуницирају кључне информације – укључујући њихова права, разлоге боравка у установи, као и правила кућног реда.

Полицијски службеници не би требало да се за превођење ослањају на друге странце, јер таква пракса може довести до злоупотреба, стварања неформалне хијерархије и осећаја неједнакости. Обезбеђивање језичке доступности представља не само техничко, већ и суштинско питање заштите људских права, поверења у институцију и осећаја сигурности међу корисницима. Стандарди Европског комитета за спречавање мучења и нечовечног или понижавајућег поступања или кажњавања (ЦПТ) такође указују на то да коришћење помоћи других странаца није потпуно одговарајуће решење, већ да је потребно користити услуге квалификованих преводилаца.

---

²¹ Акт Управе граничне полиције бр. 26-80/23 од 03. марта 2023. год.

ЦПТ такође подсећа да страни држављани које је полиција ухапсила треба да, од самог почетка лишења слободе, уживају заштиту основних заштитних мера од злостављања током притвора, посебно права да обавесте трећу страну о свом притвору, да имају приступ адвокату и лекару и да буду систематски и потпуно информисани о својим правима, својој правној ситуацији (укључујући разлоге за притвор) и поступку који се примењује на њих, **уз помоћ квалификованог тумача** ако је потребно.²²

У одговору Министарства унутрашњих послова на Извештај о надзору над принудним удаљењима који су обављени током 2024. године, у којем је такође указано на потребу за унапређењем комуникације коришћењем услуга преводилаца, наведено је и да су уважавајући ову препоруку у протеклом периоду када год је било потребе коришћене услуге и помоћ преводилаца или полицијских службеника са знањем појединих страних језика, као и да су се као добро, корисно и ефикасно решење показала и софтверска решења доступна путем мобилних телефона помоћу којих се информације преводе на различите језике које странци разумеју.²³

2.3. ДОДАТНИ НАЛАЗИ

2.3.1. СТАЊЕ НА ДАН ПОСЕТЕ

У дану посете, у Прихватилишту је боравило 39 странаца из 14 држава порекла. У односу на претходне посете НПМ, сада је присутан већи број оних који су боравили у Републици Србији по основу запошљавања па су им истекле визе, што се поклапа са присутним трендом пораста стране радне снаге и померањем земље са своје традиционалне улоге земље емиграције.

СТРАНЦИ	Укупно 39 странаца, од тога: – жена 10 – малолетника 0 – са здравственим и другим посебним потребама 0
ДРЖАВЉАНСТВО	Исламска Република Авганистан 11 Непал 10 Народна Република Бангладеш 6 Република Индија 2 Сиријска Арапска Република, Република Ирак, Исламска Република Пакистан, Република Куба, Црна Гора, Република Тунис, Република Италија, Република Турска, Арапска Република Египат, Република Кенија по 1

²² Стандарди ЦПТ: Спречавање злостављања страних држављана лишених слободе у контексту принудног удаљења на границама, ЦПТ/Инф (2023) 7, пар. 23.

²³ Акт Управе граничне полиције бр. 26-196/25 од 25. априла 2025. год.

2.3.2. ВОДА ЗА ПИЋЕ

Више странаца се пожалило тиму НПМ на неисправност воде за пиће и здравствене тегобе које наводно имају због тога, попут болова у стомаку, дијареје и кожных реакција. Прихватилиште је спојено на водовод локалне средине, али службеници не пију воду са чесме већ флаширану. Имајући у виду све наведено, посебно потенцијалне ризике по здравље, неопходно је хитно тестирати исправност воде за пиће, а до добијања резултата обезбедити довољне количине флаширане воде за све странце који овде бораве.

8.

ПРЕПОРУКА

Прихватилиште за странце Падинска Скела ће захтевати испитивање воде из водовода ради провере да ли је за пиће и до добијања резултата ће свим странцима који овде бораве обезбедити довољне количине флаширане воде.

РАЗЛОЗИ

Сва притворена лица требају имати приступ храни и води за пиће. Оброци би требали узети у обзир религијске захтеве и прехранбене навике страних држављана.²⁴

С обзиром да су притворена лица под искључивом контролом власти све време њиховог притвора, власти су одговорне за испуњавање њихових основних нутритивних и егзистенцијалних потреба. То се може постићи спровођењем следећих мера, које нису предвиђене као исцрпна листа:

– увек на располагању свежа и чиста вода за пиће у целом притворском објекту, укључујући и ноћу.²⁵

Странац током боравка у прихватилишту има обезбеђену исхрану и довољну количину воде за пиће. Исхрана се састоји од најмање три оброка дневно, од којих најмање један мора бити топли оброк.²⁶

2.3.3. НАВОДИ О ЗЛОСТАВЉАЊУ

НПМ од странаца са којима је обавио разговоре није примио кредибилне наводе о злостављању од стране службеника Прихватилишта. Странци углавном наводе да су полицијски службеници коректни у поступању према њима и да је највећи изазов повремено неразумевање услед језичке баријере, што повремено доводи до тензија. **Ово још једном потврђује потребу да службеници који раде у установама овог типа буду адекватно оспособљени за комуникацију са странцима, укључујући и основну обуку из интеркултуралне комуникације и језичку подршку.**

²⁴ Информативни документ ЦПТ: Имиграциони притвор, Поглавље 3. Одговарајући материјални услови за дуже боравке (преко 24 часа).

²⁵ Савет Европе: Административна детенција миграната и тражилаца азила - Водич за практичаре, поглавље 4.2. Храна, вода за пиће, одећа и постељина.

²⁶ Правилник о кућном реду и правилима боравка у прихватилишту за странце, чл. 17. ст. 1.

Од претходне посете, није било формалних притужби странаца на поступање полицијских службеника нити су према њима употребљавана средства принуде.

Током 2024. године један странац је изразио намеру да тражи азил у Републици Србији, он није принудно удаљен већ је регистрован, издата му је потврда и упућен је у центар за азил. Од почетка 2025. године није било изражених намера.

плакати са информацијама о приступу различитим процедурама